

Ritva Niskala

KIRJASTOTÖISSÄ AFRIKASSA

OSA 2: NAMIBIA OLI TOINEN KOTINI

Ritva Niskala työskenteli useissa kirjastoalan tehtävissä Namibiassa vuosina 2001–2021. Tässä artikkelissa Niskala muistelee viimeisiä työvuosiaan 2013–2021, jolloin hän toimi Namibian yliopiston kirjaston apulaisjohtajana. Noina vuosina Namibian yliopisto kävi läpi laajan muutosprosessin, jossa myös kirjaston palvelut muuttuivat ja kehittyivät vastaamaan modernin tutkimuskirjaston vaatimuksia.

24

SIGNUM 3/2023

Vuonna 2012 näin lehdessä ilmoituksen Namibian yliopiston (University of Namibia, UNAM) kirjaston apulaisjohtajan virasta. Ilmoituksessa korostettiin hallinnon ja erityisesti taloushallinnon osaamista. Tällaista osaamista ei Namibian kirjasto- ja tietopalvelusektorilla ilmeisesti edelleenkään ollut, koska virka oli jo toisen kerran haussa. Hain sitä, pääsin tiukkaan yliopiston johdon haastatteluun ja sain paikan. Työskentelin tehtävässä, kunnes yliopiston sääntöjen mukaan oli jäätävä eläkkeelle 65 vuoden iässä.

Namibian yliopisto on Namibian teknillisen yliopiston ohella toinen kahdesta julkisesta korkeakoulusta. UNAM toimii 12 kampuksella: pääkaupungissa Windhoekissa sijaitsee pääkampus, kolme muista kampuksista on Windhoekissa ja kahdeksan

maakunnissa. Tiedekuntia on neljä. Opiskelijoita on yli 20 000. Pääkampuksen kirjastossa toimii kirjaston hallinto, yliopiston arkisto ja keskusrekisteri, atk-yksikkö ja tekninen osasto. Muiden kampusten kirjastot toimivat palvelupisteinä, jotka vastaavat asiakaspalvelusta, informaatiolukutaidon opetuksesta ja tutkijapalveluista.

Mitä kaikkea yliopiston kirjaston apulaisjohtaja tekeekään?

Apulaisjohtajan työ oli mielenkiintoista. Tehtäviini kuului kuului eri aikoina taloushallintoa, kirjastoarkkitehtuuria, sisustussuunnittelua, remontteja, siivouksen valvontaa, turvajärjestelmien kehittämistä, termittien torjuntaa (onnistui!), elektronisten tietolähteiden ja kirjaston atk-systeemien arviointia ja kehittämistä, palvelujen laatuarviointia

Namibian Yliopiston pääkirjasto, Windhoek. Opiskelijamäärien lisääntyessä kirjastojen kapasiteetti ei enää riitä. Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

ja suunnittelua sekä tutkimuksen arvioinnin menetelmien tuomista osaksi kirjaston toimintamuotoja.

Toimin myös ajoittain kirjastonjohtajan sijaisena. Tässä tehtävässä sain hyvän tilaisuuden tutustua yliopiston päätöksentekoprosesseihin ja akateemisiin ja hallinnollisiin johtajiin. Namibian yliopistossa kirjastonjohtaja on yliopistosta säätävän lain perusteella osa yliopiston johtoryhmää ja kuuluu lisäksi itseoikeutettuna jäsenenä käytännössä kaikkiin päätöksentekoeleimiin.

Yksi oma saavutukseni oli kirjaston elektronisten julkaisujen budjetin nostaminen tasolle, jolla voitiin – yliopiston taloushallintoa järkyttävillä hinnoilla – tilata uusimpia kansainvälisiä julkaisuja. Elektronisten julkaisujen budjetti nostettiin noin kymmenkertaiseksi vuodesta 2013 vuoteen 2016. Rahoitus onnistuttiin varmistamaan vuosi vuodelta yliopiston budjettineuvotteluissa, vaikka valtion ja yliopiston talous ajautui lamaan vuodesta 2016 alkaen.

Yliopiston strategiassa yhä tärkeämmäksi nousi tutkimustoiminnan ja innovaatioiden kehittäminen, mukaan lukien kansainväliset rahoituslähteet ja yhteistyömahdollisuudet. Tärkeäksi tulivat myös julkaisu-toiminnan laatu-kriteerit sekä se, että tunnistettiin aktiivisesti itseään mainostavat saalistajalehdet (predatory journals). Näissä trendeissä kansainvälisten elektronisten julkaisupakettien tilaukset olivat yliopiston johdolle asia, jota ei vähitel-

len enää tarvinnut erikseen perustella. Käyttäjäkoulutukseen panostaminen tuki korkeatasoisten lähteiden käyttöä ja siten vuosi vuodelta helpotti tilausten jatkumista. (Nykytilanne: <https://library.unam.edu.na/>).

Yliopiston kirjasto vastaa uusiin teknologian, opettamisen, oppimisen ja tutkimuksen haasteisiin

Yliopiston kirjaston johtajana oli vuodesta 2007 toiminut Ellen Namhila. Hän väitteli yhteiskuntatieteen tohtoriksi Tampereen yliopistossa vuonna 2015 ja nimitettiin pian yliopiston vararehtorin virkaan. Uudeksi kirjastonjohtajaksi valittiin Joseph Ndinoshiho. Molemmat ottivat hyvin vakavasti kirjaston kehittämisen ja halusivat, että se vastaa kansainvälisesti korkeatasoiseksi yliopistoksi pyrkivän instituution vaatimuksia.

UNAMin kriittisiä muutosprosesseja oli noina vuosina useita: Yliopisto laajeni, uusi maakuntakampus avattiin, opiskelijamäärä kasvoi joka vuosi, uusia opinto-ohjelmia aloitettiin. Samaan aikaan oli vastattava haasteisiin kalliiden teknisten tieteiden ja lääketieteellisen koulutuksen toimintaedellytysten, rahoituksen ja laadun varmistamiseksi. Panostettiin tutkimukseen ja innovaatiotoiminnan aloittamiseen ja keskusteltiin yliopiston yhteiskunnallisen vaikuttamisen haasteista. Yliopisto eli muutosta ja kehittyi alempien tutkintojen opetusyliopistosta tutkimus- ja tohtoritutkintojen yliopistoksi.

Kirjaston johto pyrki löytämään tarvittavat muutosstrategiat kansainvälisesti tunnustetuilla laadunarvioinnin metodeilla. Samaan aikaan tarkentunut strategisen suunnittelu prosessi edellytti kaikilta yksiköiltä selkeitä indikaattoreita. Kirjaston johdon keskustelut relevanteista indikaattoreista yliopiston strategisen hallinnon yksikön kanssa juutuivat yleensä umpikujaan. Ainoaksi strategisen yksikön hyväksymäksi kirjaston toiminnan indikaattoriksi pelkistyi asiakastytyväisyys. Vaikka kirjaston johto ei hyväksynyt tätä tulkintaa, luotettavan palautteen saaminen asiakastytyväisyyden mittaamiseksi tiedettiin tärkeäksi tehtäväksi.

LibQUAL – innostusta ja ongelmia

Välineeksi jatkuvaan laadunarvointiin valittiin kansainvälinen asiakastytyväisyyden metodi LibQUAL. Tutustuin

siihen välittömästi aloitettuani, koska ensimmäisen LibQUAL-kyselyn tulosten analysointi oli tuolloin meneillään. Seuraavan kyselyn järjestäminen ja raportointi yliopiston yhteisölle tuli yhdeksi vastuualueekseni. Toinen LibQUAL-kysely pantiin menestykkäästi toimeen 2014. Tulokset olivat informatiivisia ja mielenkiintoisia. (Niskala & Leonard, 2021). Olin omalta osaltani kehittänyt LibQUALin omaa grafiikkaa helpomman esitystavan ja esitellyt tuloksia kampuksilla ja yliopiston komiteoissa. Tulokset herättivät vilkasta keskustelua ja synnyttivät suosituksia kirjaston kehittämiseksi. Kävi myös ilmi, että käytetyn tieteellisen metodin vuoksi tuloksille annettiin suuri painoarvo strategisessa suunnittelussa ja päätöksentekoeilimissä.

Kirjaston johto kuitenkin luopui LibQUALin käytöstä tämän jälkeen siksi, että välinettä ei ymmärretty laajemmin. Surveyn väittämätyyppiset

Yliopiston kirjastot aktiivisessa käytössä. HP kampus Ongwedivassa.
Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

kysymykset ja niiden arviointiasteikko koettiin oudoiksi huolimatta siitä, että tulosten perusteella vastaajat olivat ymmärtäneet ne. Tulosten tulkinnaassa ongelmaksi nousivat rajalliset tutkimusmetodiikan taidot ja aikaa vievä raportointi. (Niskala & Leonard, 2021). Olin nähnyt, miten hyödyllistä tietoa asiakastytyväisyyden eri aspekteja mittaava LibQUAL-metodi tuotti ja olisin toivonut, että sitä olisi jatkettu, mutta tämä käsitys ei saanut laajempaa tukea. Jatkossa kirjaston asiakastytyväisyyttä mitattiin yliopiston strategisen osaston yleisessä tyytyväisyyskyselyssä.

Toteutettujen kahden LibQUAL-kyselyn tulokset näkyivät panostamisena asiakaspalvelun parantamiseen, kurssikirjojen saatavuuteen sekä elektronisten julkaisujen helppokäyttöisyyteen ja käyttäjäkoulutukseen. Kirjastotiloja koskevia tuloksia käytettiin Ongwedivassa sijaitsevan Hifikepunye Pohamba kampuksen laajennuksen toteutuksessa. Siitä tulikin viihtyisiä, ahkerasti käytetty UNAM:n kirjastosuunnittelun mallikirjasto. Terveystieteiden kampuksen uuden kirjaston suunnittelussa jatkettiin samoin periaattein: pyrittiin yksilö- ja ryhmätyöskentelyn mahdollistaviin monipuolisia toimintoja tukeviin tiloihin, optimaaliseen teknologian mahdollisuuksien käyttöön ja viihtyisään ilmapiiiriin.

LibQUALin tulosten perusteella pääkirjastossa jaettiin tilat hiljaiseen kerrokseen ja keskustelun salliviin kerroksiin. Näin voitiin vastata sekä

valitukseen melusta kuin myös vaatimuksiin ryhmätyötiloista olemassa olevissa hallimaisissa tiloissa, kun rahoitus jo valmiiksi suunniteltuun pääkirjaston laajennukseen jäädytettiin taloudellisen taantuman vaikutuksesta.

Onko UNAMin kirjasto kansainvälisen tason yliopistonkirjasto?

Työskentelyaikani kirjaston kehittämiseksi toteutettiin myös yliopiston laadunarviointiyksikön (Centre for Quality Assurance and Management (CEQUEM) johtama kansainvälisen asiantuntijaryhmän vertaisarviointiprosessi. Tavoitteena oli arvioida kirjaston toimintoja kokonaisvaltaisesti suhteessa hyvin toimiviin kansainvälisiin yliopiston kirjastoihin. Toimin kirjaston puolelta fasilitaattorina tässä prosessissa kaikkia osastoja ja henkilöstöryhmiä edustavan työryhmän vetäjänä. Kirjoitimme kriittisen sisäisen analyysin kirjaston toiminnasta luodaksemme lähtökohdan, josta arviointi voisi tuottaa hyödyllistä tietoa kirjaston kehittämiseen ja ongelma-kohtien ratkaisemiseen.

Päätuloksenaan arviointiryhmä raportoi, että kirjasto toimi itse asiassa hyvin, ja siihen oltiin tyytyväisiä perinteisillä kirjastotoiminnan aloilla. Siltä puuttui kuitenkin innovatiivisuutta ja reagoimista muuttuvaan toimintaympäristöön. Erityisesti olisi kehitettävä tieteen ja tutkimuksen palveluja, kirjaston käyttöä helpottavia online-palveluja, paremmin opiskelijamääriä ja

muuttuneita kirjastonkäytön tarpeita heijastavia tiloja sekä otettava käyttöön elektroninen asiakirjahallinto. Asiakasmyönteisyyden kehittämisen tarpeet tuotiin myös esiin. (Peters, 2018).

CEQUEM:n johdolla vertaisarvion raportin perusteella muotoiltiin 2019–2025 kehittämissuunnitelma. Suunnitelmista uusien palvelujen kehittäminen tieteen ja tutkimuksen tukeen otti tulta. Sisäisin siirroin, ilman lisärahoitusta, saatiin luotua kahdesta vapautuneesta virasta uudet tieteen, julkaisutoiminnan ja tutkimuksen tukemisen virat, joihin nimitettiin kaksi tutkimuksesta ja julkaisutoiminnasta kiinnostunutta ja niissä kykynsä osoittanutta kirjastossa muissa tehtävissä toiminutta tietopalvelun ammattilaista. Olin toiminut mentorina molemmille ja tukenut tutkimuksen tukemisen palvelujen alkutaivalta. Oli todella ilo seurata, miten he ylittivät minun osaamisalueeni ja uusien toimintojen kehittäminen ja yhteistyö yliopiston tutkimusyksiköiden kanssa, alkoi kukoistaa.

Näkyvistä käytännön yhteistyö-alueista yliopiston tutkimushallinnon kanssa, missä kirjaston tutkimustuen ja atk-yksikön tiimi otti aktiivisen roolin voi mainita: tutkimustoiminnan arvioinnin Scival-raportit yliopiston johdolle; viitteidenhallintaohjelma Mendeleyn käyttöönotto, koulutus ja käyttötuki; avoimen koodin yliopistonlehtien digitaalinen julkaisualustan käyttöönotto ja käytön tuki (<https://journals.unam.edu.na/>); Cardiffin yliopiston kirjaston tukema systemaattisten katsausten taitojen opiskelu ja yliopiston ensimmäisten systemaattisten kirjallisuuskatsausten julkaisu informaattikkojen ja tutkijoiden yhteistyönä.

Miten luodaan virallinen kirjastopolitiikka?

Namibiassa yliopisto, kuten julkinen sektori yleensä, alkoi näinä vuosina yhä tiukemmin käyttää politiikkadokumentteja välineenä hyvään hallintoon. Yliopiston kirjastonkin edellytettiin laativan

UNAMin arkkitehtonisesti kaunis terveystieteiden kampus Windhoekissa aloitti toimintansa 2010. Se on hyvin varustettu nykyaikaisilla laboratorioilla ja monipuolisilla opiskelutiloilla. Vuonna 2016 valmistuivat ensimmäiset Namibiassa koulutetut lääkärit. Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

Tietokoneet, tulostimet ja internet kovassa käytössä. Erityiset tutkijatilat on saatu vähitellen myös kaikkiin kirjastoihin. Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

kattavat kirjastopolitiikat, jotka säätelisivät sen toimintaa. Kirjastossa oli jo perinteinen kokoelmapolitiikka, jonka viimeistelyyn olin osallistunut. Sen lisäksi oli vain yliopiston asiakirjanhallinnon periaatteet sekä kirjastonkäytön säännöt.

Nyt edellytettiin kattavaa kirjastopolitiikkojen kokoelmaa (library policies) tai yhtä kokonaisvaltaista politiikkadokumenttia, joilla kuvailtaisiin, säädeltäisiin ja tehtäisiin läpinäkyväksi kaikki kirjaston toiminnan ja palvelujen alueet. Konsultaatio yliopiston politiikkaa työryhmän ja kirjastotoimintaa valvovan kirjasto- ja atk-komitean kanssa teki selväksi, että politiikan on tarkoitus keskittyä strategiaan kysymyksiin ja toimia myös muuttuvassa toimintaympäristössä.

Toimin kirjastopolitiikan kehittä-

misryhmän johtajana ja vaikka tehtävä oli ensin tuntunut turhauttavalta, paperilla paperin vuoksi, tajusin miten tärkeä virallisesti hyväksytty kokonaisvaltainen politiikkadokumentti olisi kirjaston rahoituksen kannalta. Vallitsevassa tilanteessa perustana tämän yksikön budjetoinnille oli vain kirjaston omaan ammattitietämykseen perustuva käsitys siitä, mitä kirjaston kuuluu toteuttaa ja tarjota. Ei ollut mitään yliopiston hyväksymää kehystä, mihin olisi voinut vedota. Millä turvata atk-palvelujen jatkuvuus ja kehittäminen, entä kirjastorakennusten olemassaolo ja laatu? Kun kirjaston toiminnan kehys muotoiltiin kattavaksi politiikaksi, jonka yliopiston korkeimmat toimielimet, rehtorin johtoryhmä ja senaatti virallisesti hyväksyisivät, se loisi myös pohjan yhteisesti sovituil-

le henkilöstö- ja rahoitus resursseille.

Prosessi oli kuitenkin iso haaste, koska minä ja pieni kirjastopolitiikka -työryhmämme emme löytäneet min-käänlaista kokonaisvaltaista yliopiston kirjaston politiikkamallia. Meidän oli aloitettava alusta ja analysoitava toimivan yliopiston kirjaston edellytykset ja toiminnot sekä muotoiltava ne politiikkadokumentin edellyttämälle lyhyiden lausuntojen kielelle. Liiteosalla voitiin onneksi kattaa yksityiskohtaisemmat toiminnan edellytykset esimerkiksi kirjaston atk-välineistöstä ja -palveluista, lainauksesta, luetteloista ja tietokannoista sekä tutkimuksen ja julkaisutoiminnan palveluista.

Tavattoman tärkeäksi nähdäkse- ni osoittautui se, että tämä politiikka teki UNAM:in kirjastosta yleisölle avoimen tieteellisen kirjaston. Tämä oli ollut käytäntö, mutta sitä vastaan

olivat nousseet sekä osa opiskelijoista että akateemikoista Pohjois-Namibian kampuksilla. Tämä johtui siitä, että koululaiset pyrkivät täyttämään kirjastot etsiessään opiskelutiloja. Näissä keskusteluissa kävi ilmi, ettei yleisölle avoimen kirjaston käytäntöä tukenut mikään kirjoitettu säädös yliopistolla. Toinen valtion yliopisto, University of Science and Technology oli jo pitkään toiminut suljettuna pelkäämään yliopistoyhteisöä palvelevana kirjastona. Henkilökohtaisesti pidin yleisölle avointa tieteellistä kirjastoa kansallises- ti tavattoman tärkeänä. Kaksi valtion yliopistoa olivat ainoat kirjastot, jotka kykenivät pitämään yllä opetus- ja tutkimusalojensa laajaa ja ajantasaista kokoelmaa. Mitä yliopistosta valmistuneet insinöörit, lääkärit ja muut ammatinharjoittajat tekisivät, kun heidän pitäisi ajantasaistaa ammattitietämys-

Opiskelijat nauttivat uudistuneesta kirjastosta. HP kampus Ongwedivassa. Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

tään jostain työssä tarvittavasta asiasta? Namibian taloudellisessa ympäristössä yksityisillä yrityksillä tai esim. valtion terveydenhuoltoverkostolla ei ollut varaa kansainvälisten julkaisujen ja erityisalojen tietokirjallisuuden hankintaan.

Perustelut avoimelle tieteelliselle kirjastolle onneksi löytyivät yliopistolaista. Sen pykälässä neljä yliopiston tehtäviin määritellään kuuluvan perinteisten opetuksen ja tutkimuksen lisäksi maan sosioekonominen kehittäminen, elinikäisen oppimisen edistäminen ja tiedon tuottaminen ja levittäminen. (Republic of Namibia, 1992). Yliopisto käyttää verovaroja kokoelmiensa ylläpitämiseen ja sen on opetuksen ja tutkimuksen laadun vuoksi pidettävä yllä ajantasaista ja laadukasta kokoelmaa, joka voi avoimen kirjaston kautta tukea koko maan ammatillisen ja teknisen tiedon saatavuutta. Kriittiset äänet, jotka jälleen päätöksentekoprosesseissa nostivat esiin koululaisten uhan, rauhoitettiin lisäämällä liitteosaan säädös, että koululaisten opiskelutilan käyttö voidaan kieltää, mutta ei heidänkään osaltaan tiedonhakua.

Kokonaisvaltainen kirjaston toiminnan perusteet ja palvelut määrittelevä kirjastopolitiikka hyväksyttiin vuonna 2020. Se ei ole täydellinen, mutta ensinnäkin se kuvaa sen, mitkä edellytykset yliopisto sitoutuu pitämään yllä, jotta kirjastopalvelut toimivat tarkoitetulla tavalla. Toiseksi se määrittelee palvelut ja laatukriteerit, joita kirjasto on sitoutunut toteutta-

maan. Kolmanneksi se on nyt virallisesti vahvistanut peruspalvelujen suhteen maksuttoman, avoimen tieteellisen kirjaston periaatteen.

Ovatko kansainväliset vierailut kehitysturismia?

Kuulin Suomen Kirjastoseuran Suomi-Namibia-Tansania Kirjastot ja kehitys -hankkeen yhteydessä, että Suomen ulkoministeriö suhtautui varsin kriittisesti suunniteltuihin namibialaisten ja tansanialaisten opintomatkoihin Suomeen. Vierailuita pelättiin tulevan lähinnä lomailua ja hyötyjen jäävän vähäisiksi. Opintomatkat onnistuttiin kuitenkin saamaan osaksi hanketta, ja siten kuuden vuoden aikana useat namibialaiset ja tansanialaiset tutustuivat suomalaiseen kirjastolaitokseen.

Näin Namibiassa näiden vierailujen suuren vaikutuksen. Ne avasivat käsityksen kirjastosta instituutiona, joka mukautuu ympäröivän yhteisön tarpeiden mukaan. Myös suomalaisten kirjastonhoitajien innostus, oman työn arvostus ja omistautuminen työlleen teki vierailijoihin suuren vaikutuksen. Jähmettynyt kirjastokäsitys muuttui tavalla, joka voi tapahtua vain käytännön kokemusten kautta. Ei siis itse asiassa otettu malleja tiettyihin toimintoihin tai palveluihin, vaan tuloksena oli syvä asennemuutos. Eikö Suomessakin yleisten kirjastojen verkon alkukehitys nojannut Helle Kannilan vierailuun USA:ssa, jossa hän tutustui jo toimivaan kirjastoverkkoon ja yleisen kir-

jaston toimintamalleihin?

Näin vastaavan positiivisen vaikutuksen yliopiston kirjaston kansainvälisten henkilöstövierailuiden jälkeen. Ennen tuloani kirjastolla oli ollut yhteistyöprojekti Helsingin ja Tampereen yliopiston kirjastojen kanssa. Siihen kuuluivat noin kuukauden vierailut Suomen kirjastoihin. Näiden vierailujen vaikutus näkyi selvästi niihin osallistuneiden avoimuutena muutoskeskusteluissa ja aktiivisena osallistumisena uudistuksiin. Yhteistyöprojekti tuotti myös konkreettisen tuloksena kirjana julkaistun artikkelisarjan UNAMin kirjaston palveluista ja toiminnoista (Empowering, 2012). Tarkoituksena oli tuoda tutkimus ja julkaisutoiminta osaksi yliopiston kirjaston henkilöstön työtä. Itse koin vaikutuksen myös yllättävästi akateemisten yksiköiden herkistymisenä kuuntelemaan kirjastoa, kun yliopistoyhteisössä kuultiin kirjaston henki-

löstön tuottamasta kirjasta.

Minun aikamani UNAMin ja Cardiffin yliopiston yhteistyöohjelmaan kuului myös yliopiston eri ammattiryhmien kahdesta kuuteen viikon intensiivisiä tutustumisjaksoja Cardiffin yliopiston toimintamalleihin. Vierailut toteutettiin British Councilin korkeakouluvaihto-ohjelman puitteissa. Ne kuusi kirjastotyöntekijää, jotka suositusteni tukemana tänä ajanjaksona osallistuivat Cardiffin yliopiston kirjaston tiiviiseen vierailuohjelmaan, palasivat täynnä intoa asiakkaiden tarpeiden mukaan toimivasta ja muuttuvasta kirjastosta. He toivat mukanaan uuden arvoperusteen asiakaslähtöisestä kirjastopalvelusta. Kuten yleisten kirjastojen vierailujen jälkeen, vaikutukset näkyivät avoimuutena keskustella uudistuksista, herkkyytenä kuunnella asiakkaita ja kokeiluina ja toteutuksina uusista toiminnoista ja palveluista. Olen täysin vakuuttunut kansainvälisen vaihdon positiivisista vaikutuksista työyhteisöön ja palvelujen ja toimintamuotojen kehittämiseen.

Namibiasta oli tullut toinen kotini

Namibiasta oli tullut toinen kotimaani. Tunsin kuuluvani sinne. Elin maan todellisuudessa työn ja ihmissuhteiden kautta sekä seuraamalla päivän tapahtumia sanomalehdistä, netistä ja radiosta. Namibiassa kirjoitetaan paljon elämäkertoja ja niiden lukeminen toi hienon lisän historian ja sosiaalisen todellisu-

Tietopalvelualan yhteistyötä. Olin mukana "National Information Workers Association of Namibia" -työryhmässä, joka suunnitteli ja toteutti vuonna 2021 Windhoekissa pidetyn Afrikan maiden tietopalvelualan SCECSAL konferenssin. Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

den tuntemiseen. Arkielämän tilanteissa järkytyin, kuinka paljon valtiolliseen rakenteelliseen syrjintään perustuvan apartheidin käsittämätön historia edelleen vaikutti yhteiskunnassa. Syrjintä kyti pinnan alla osin nuorekin sukupolven sosiaalisissa suhteissa ja pinttyneissä käsityksissä. Omissa sosiaalisissa ympyröissäni se ei kuitenkaan tuntunut.

En tule unohtamaan Namibian dynaamisia kirjastosektorin johtajia ja työtovereita niin kirjastossa kuin yliopistoyhteisössä, joiden tiimeissä tein työtä näinä vuosina. Oli hienoa kuulua tuohon verkostoon ja tehdä yhdessä työtä tällä kiinnostavalla alalla.

Työn kautta kehittyi myös ystävyys-suhteita. Näin ja koin, miten Namibian yhteisöllisessä kulttuurissa ystävyys itse asiassa voi johtaa siihen, että tulee kohdelluksi perheenjäsenenä. Perheksitys on laaja, suvun lisäksi perheeseen kuulumista voidaan soveltaa myös muiden läheisiin ihmisiin. Perhe ei välttämättä ole sukulaisuutta, se voi olla myös yhteisiin arvoihin ja kokemuksiin perustuvaa yhteenkuuluvaisuutta. Koin itse sen Ellen Namhilan, hänen miehensä Werner Hillebrechtin ja heidän lastensa perheessä. He olivat ja ovat edelleen minun Suomen perheeni lisäksi toinen perheeni. Vietin joulut ja monet riemukkaat illanistujaiset heidän luonaan, osallistuin mielenkiintoisiin keskusteluihin ja sosiaalisiin tilaisuuksiin. Namibialaisissa häissä morsiuspari ompeluttaa suvun naisille yhtenäiset mekot ja miehille paidat –

Työtovereita UNAMin kirjastossa: Jakobina Mwiiyale, asiakaspalveluosaston osastonjohtaja ja Anna Leonard, kirjaston ensimmäinen tutkijatuen tietoasiantuntija.

Kuva: Ritva Niskalan kotialbumi.

olin iloisen yllättynyt, kun tällä eleellä tunsin olevani osa myös muiden ystävien perhettä.

Samoin kuin Mosambikissa myös luonto ja ilmasto tuntuivat omilta. Mieli lepäsi savannimaisemassa pitkillä ajomatkoilla Windhoekista Pohjois-Namibiaan. Lähes vuoden jokaisena päivänä paistava aurinko sopi minulle – talviväsymystä en enää kokenut. Kuumuus on tietysti ajoittain todella paahtavaa, mutta elimistö tottuu ja onneksi työpaikoillani oli hyvä ilmasto. Toimistolle saattoi paeta viilentymään.

Yllätyksekseni aloin myös tuntea suurta iloa vierailuista luonnonpuistoissa – olen nimittäin varsin kaupunkilainen luonteeltani. Vapaana luonnossa kulkevat kirahvit, seeprat ja elefantit, siinä on jotain ihmeellistä.

Nautin myös eri puolilla maata ihanista lomahotelleista ja luonnosta, aina etelän kuivasta ja kauniista Namibin autiomaasta pohjoisen rehevän Zambezi-joen varren upeisiin maisemiin.

Olin iloinen siitä, miten alkuvuosisien työ Namibian Opetusministeriön kirjasto- ja arkisto-osastolla oli vienyt kirjastovierailujen takia tutustumaan kyliin ja kaupunkeihin ja ystävyyssuhteet vierailuille pohjois- ja itä-Namibian omavaraismaataloudella elävälle maaseudulle – realistiseen ja tulotason perustella epätasaisesti jakautuneisiin todellisuuksiin. Tunsin ainakin jollain tasolla sen todellisuuden missä elin ja mistä yliopiston opiskelijat ja työnto- verit tulivat.

Työ Namibian yliopiston akatee-

missä yhteisössä oli kiinnostava ja haastavaa vaatien jatkuvaa uuden oppimista muuttuvassa yliopistomaailmassa, kehittyvän teknologian oppimis-, julkaisu- ja tutkimusympäristössä. Merkityksellisyys koki käytännössä nähdessään kirjaston tilojen ja palvelujen kehittymisen vaikutuksen oppimisympäristöjen paranemisena ja positiivisena palautteena opiskelijoilta, tutkijoilta ja muilta yliopistoyhteisön työnto- vereilta.

Myöhemmin julkaistavassa artikkelissa Niskala muistelee vuosia 2001–2012, jolloin hän toimi muun muassa Namibian valtakunnallisen kirjastoverkon ja neljän ensimmäisen maakuntakirjaston suunnittelu- ja hallintotehtävissä.

Kirjallisuutta

Empowering People: Collaboration between Finnish and Namibian University Libraries. (2012). Ed. IIVONEN, MIRJA & HELMINEN, PÄIVI & NDINOSHIHO, JOSEPH & SISÄTTÖ, OUTI. Tampere University Press.

NISKALA, R., GORASES, J., IILONGA, S., IIPINGE, H., LEONARD, A., MUMANYI, BRAVISMORE, MWIYALE, J., NGANDU, K., & NGULA, A. (2018). University of Namibia Library self-review report. Unpublished report.

NISKALA, R. & LEONARD, A. (2021). Does Quality Assessment Matter in an Academic Library? A Case Study of the University of Namibia Library. In Proceedings of the 24th Standing Conference of Eastern, Central and Southern African Library and Information Associations, Windhoek, 8-12.02.2021 (302-321). https://www.scecsal.org/publications/papers2021/scecsal_xxiv_book.pdf

PETERS, J. et al. (2018). Review of the UNAM Library Service 23 – 29 September 2018. Windhoek, CEQUEM, University of Namibia. Unpublished report.

Republic of Namibia (1992). University of Namibia Act of 1992 (Act 18 of 1992). <https://www.lac.org.na/laws/annoSTAT/University%20of%20Namibia%20Act%2018%20of%201992.pdf>

Kirjoittaja

RITVA NISKALA
rniskala@gmail.com